

Негіна В. Р.,студентка кафедри міжнародних відносин,
Дніпропетровський національний університет ім. Олеса Гончара
(Дніпро, Україна), E-mail: visnukdnu@i.ua**Микитчук Н. М.,**кандидат історичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин,
Дніпропетровський національний університет ім. Олеса Гончара
(Дніпро, Україна), E-mail: visnukdnu@i.ua

ОСОБЛИВОСТІ ІЗРАЇЛЬСЬКО-ТУРЕЦЬКИХ ВІДНОСИН НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

***Анотація.** Розкрито причини «потепління» ізраїльсько-турецьких відносин у 2016–2017 роках; охарактеризовано відносини між країнами на сучасному етапі; проаналізовано вплив ізраїльсько-турецьких відносин на регіональну систему; визначено чинники, які посилюють процес примирення та перешкоди для процесу примирення між Ізраїлем та Туреччиною; окреслено перспективи відносин між країнами.*

***Ключові слова:** Ізраїль, Туреччина, двосторонні відносини, чинники впливу, перспективи.*

Постановка проблеми. Ізраїль і Туреччина є впливовими регіональними гравцями, відносини між якими впливають на загальну структуру регіональної політики, безпеки, економіки. У 2016 році було відновлено дипломатичні відносини між Ізраїлем і Туреччиною після шестирічного заморожування, викликаного в результаті інциденту з флотилією «Маві Мармара» у 2010 році. Тоді дев'ять чоловік (вісім з них громадяни Туреччини) були вбиті в результаті зіткнення з ізраїльськими солдатами, які намагалися перешкодити так званій «мирній флотилії» порушити ізраїльську військово-морську блокаду в секторі Газа. Важливо розуміти причини та наслідки потепління ізраїльсько-турецьких відносин власне для цих країн та для регіонального розвитку в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі ізраїльсько-турецьких відносин науковці приділяють значну увагу. Загострення чи потепління у двосторонніх відносинах одразу знаходить відображення у публіцистичних статтях та аналізується у наукових працях. Іноземні дослідники приділяють у новітніх роботах основну увагу відновленню дипломатичних зв'язків двох країн розвитку усіх напрямків співробітництва [7; 8]. Серед українських аналітиків слід назвати статті В. Каспарука [2] та В. Кравченка [3; 4], які аналізують відносини Ізраїлю та Туреччини в контексті регіональної системи міжнародних відносин.

Метою дослідження є визначення особливостей потепління ізраїльсько-турецьких відносин у 2016–2017 роках. **Цілі дослідження:** розкрити причини «потепління» ізраїльсько-турецьких відносин у 2016 році, охарактеризувати відносини між країнами у 2016–2017 роках, проаналізувати вплив ізраїльсько-турецьких відносин на регіональну систему, визначити перспективи відносин між країнами.

Основні положення. Дві регіональні держави – Ізраїль та Туреччину – певним чином зближує критика з боку міжнародного співтовариства щодо порушення прав людини. Ізраїлю довелося «боротися з наслідками голодування палестинських ув'язнених», які потребують поліпшення умов у в'язниці, в той час як Туреччину звинувачують в зростаючому авторитаризмі після схвалення парламентом ряду конституційних поправок, які надали Реджепу Ердогану нові повноваження [8].

Зв'язки з Ізраїлем ініціювалися, перш за все, турецькими військовими, а не цивільним керівництвом зі стратегічних міркувань. З огляду на ісламістські настрої в Туреччині, значна частина населення Туреччини завжди буде мати вирішальне значення для турецько-ізраїльських відносин. Значні антиарабські почуття серед

турецького істеблiшменту також допомагають підтримувати зв'язок з Ізраїлем. Що стосується близькосхідного мирного процесу, то Туреччина хотіла б бачити ізраїльсько-палестинську мирну угоду, яка зміцнила б легітимність зв'язків з Ізраїлем серед все ще значного пропалестинського сегменту населення.

Після тривалої перерви було призначено нового посла Ізраїлю до Туреччини. 5 грудня 2016 року новопризначений посол Ізраїлю вручив вірчі грамоти президенту Туреччини Реджепу Тайіпу Ердогану. Посол Ейтан Наех є першим послом Ізраїлю в Анкарі після операції по захопленню турецького судна «Маві Мармара» в 2010 році. Реджеп Ердоган особисто супроводжував посла, його дружину, його дітей і його оточення в фойє прийому, де проходила офіційна церемонія. Церемонія включала почесну варту турецьких солдатів і виконання національного гімну Ізраїлю «Хатіква». Ця подія стала кульмінацією багаторічних інтенсивних переговорів щодо нормалізації дипломатичних відносин між двома колишніми союзними регіональними державами. Кемаль Окем, нещодавно призначений посол Туреччини в Ізраїлі, був прийнятий в Єрусалимі з рівним теплом від президента Реувена Рівліна, якому він вручив вірчі грамоти. Президент Реуєн Рівлін підтримував примирення з Туреччиною.

Показово, що 27 червня 2016 року, ізраїльське і турецьке телебачення показували трансляцію декларації про угоду примирення між урядами двох країн. Оскільки ця нормалізація була обумовлена взаємними інтересами, сторони оголосили угоду з різних місць. Зокрема, прем'єр-міністр Ізраїлю Біньямін Нетаньяху в Римі, де він зустрічався з державним секретарем США Джоном Керрі.

Прем'єр-міністр Туреччини Біналі Йилдирим заявив, що згідно з досягнутими домовленостями між країнами, Ізраїль виплатить компенсацію Туреччині 20 млн. доларів. Також Тель-Авів дозволить Анкарі відправляти допомогу в сектор Газа і виконувати інфраструктурні проекти на палестинській території [1].

Протягом багатьох років турецькі ЗМІ часто посилаються на Ізраїль, використовуючи класичні антисемітські стереотипи. Через евфемізми, такі як «єврейське лобі» і «сіонізм», Ізраїль часто представляється як джерело зла - від невдалої спроби державного перевороту до терористичних атак, скоєних Ісламською державою і Робочою партією Курдистану. Після операції по захопленню турецького судна «Маві Мармара», під час турецьких виборчих кампаній в парламенті місцева влада і президент Реджеп Ердоган використовували жорсткі антиізраїльські заяви. Антиізраїльська риторика була підтримана турецькими ЗМІ, а потім цитувалася ізраїльськими ЗМІ [8].

Штурм гуманітарного конвою значно ускладнив відносини Ізраїлю та Туреччини (були відкликані послы). У серпні 2010 року навіть було створено Комісію ООН з розслідування цього інциденту. У вересні 2011 року вона визнала законність блокади сектора Газа і дійшла висновку, що учасники «Флотилії», що намагалися прорвати її, «діяли необачно», а силові дії Ізраїлю було визнано «надмірними та необґрунтованими». У березні 2013 року тодішній прем'єр-міністр Ізраїлю Біньямін Нетаньяху висловив Анкарі офіційні вибачення за загибель громадян Туреччини під час штурму «Флотилії свободи» і повідомив про рішення Ізраїлю виплатити компенсації членам сімей загиблих [1].

Після нормалізації дипломатичних відносин офіційний тон відносно Ізраїлю різко змінився, хоча Ізраїль як і раніше звинувачувався в проблемах Туреччини. Наприклад, 20 грудня 2016 року в проурядовій газеті «Новий світанок» журналіст Тамер Коркмаз писав: «Робоча партія Курдистану точно така ж терористична організація, як рух Фетхуллага Гюлената ІДІЛ. Її завдання - виконувати цілі Союзу хрестоносців-сіоністів» [7].

У своїх повідомленнях ізраїльські дипломати, що працюють в Туреччині, неодноразово висловлювали своє розчарування турецькими ЗМІ і турецькими аналітиками міністерству закордонних справ Ізраїлю. Жорстка риторика щодо

Ізраїлю посилилася в телевізійному епізоді на турецькому урядовому каналі TRT 1, що зображає вигадану спробу вбити ізраїльського консула в Туреччині. Однак ні ізраїльське міністерство закордонних справ, ні ізраїльські ЗМІ не відреагували на тривалі антисемітські заяви. Слід згадати випадок у 2009 році, коли популярні турецькі телевізійні серіали зображували ізраїльських солдатів в якості дітовбивців. У той час міністерство закордонних справ Ізраїлю викликало посла Туреччини Огуз Челіккола для дачі пояснень з цього приводу. Зустріч принесла ще більший розбрат між Туреччиною та Ізраїлем, в результаті це призвело до дипломатичного скандалу [9].

Після нормалізації відносин між державами основні події в Туреччині отримують освітлення в ізраїльських ЗМІ, але незначні події втратили привабливість, яку мали в період дипломатичної кризи. Паралельно, турецькі ЗМІ менше стурбовані подіями, пов'язаними з триваючою ізраїльською окупацією палестинських земель, але продовжують піднімати тему сіонізму і світового єврейства.

Інтереси країн в регіоні стимулюють до встановлення паритетних відносин. Початковим стимулом встановлення тісних зв'язків Ізраїлю та Туреччини було посилення стримування проти Сирії, яка межує як з Туреччиною, так і з Ізраїлем, а також тривале існування підтримки антитурецького курдського сепаратистського руху, Робочої партії Курдистану та інших антитурецьких терористичних груп.

Показовим є ставлення двох країн до регіональних проблем. Так, Туреччина виступає за інтегрований Ірак і сильний центральний уряд. Для Ізраїлю вигідний слабкий, розділений, навіть зруйнований Ірак. Анкара побоюється появи курдської держави, яку в минулому заохочував Ізраїль.

Не співпадають позиції країн і у сприйнятті Ірану. Зокрема, Ізраїль розглядає Іран як реальну загрозу. Туреччина, незважаючи на ідеологічні розбіжності і часто напружені відносини з Тегераном, не робить цього.

Загальні інтереси на Кавказі. Ще одна область, яка представляє загальний інтерес, – це підтримка Азербайджану в його прикордонному конфлікті з Вірменією, який відновився в квітні 2016 року. І Ізраїль, і Туреччина підтримують Азербайджан, який є важливим джерелом сирої нафти для Ізраїлю.

Сирія і антитерористичне співробітництво. Конфлікт в Сирії може стати джерелом співпраці або напруженості між Ізраїлем і Туреччиною. В даний час Туреччина бере активну участь в боротьбі з ІДІЛ. Це створює додатковий імпульс для Туреччини, щоб відновити зв'язки з Ізраїлем, що могло б полегшити розвідку й інше співробітництво проти загрози терору. Проте, Туреччина співпрацювала з Росією і Іраном щодо угоди про припинення вогню для Сирії. До недавнього часу Туреччина вимагала зняття Башара Асада і була в напрузі з Іраном щодо майбутнього Сирії, але процес, очолюваний Росією, може залишити Іран і його Хезболла зі значною присутністю в країні. Це джерело зростаючої заклопотаності в Ізраїлі. Крім того, головним пріоритетом Туреччини є утримання курдських бійців від своїх кордонів, в той час як ізраїльтяни інстинктивно співчують прагненням курдів, як неарабської меншини, що шукає незалежності в регіоні.

Які ж чинники, які посилюють процес примирення? З точки зору стратегічних інтересів Туреччина, очолювана Реджепом Ердоганом, ніколи не матиме ідеальних відносин з Ізраїлем, але відновлення відносин стало перемогою реальної політики над ідеологічними відмінностями. Примирення подолало свої перешкоди, визнавши по обидва боки, що інший є дуже значним гравцем в дуже складному і нестабільному регіоні, і що відсутність повних дипломатичних відносин зменшувала рамки для кожної зі сторін для просування своєї політики. Туреччина прагнула зменшити кількість проблем. Ердоган бачив одночасний крах зовнішньої політики і внутрішньої стабільності. За останнє десятиліття стратегія Туреччини «нульові проблеми з сусідами» була запущена, країна зіткнулася з суперечками

майже на кожному зовнішньому фронті, а також з курдським і ісламістським терором в країні, і небезпечними розколами в турецькому суспільстві.

Економічний вимір двосторонніх відносин. Після підписання двосторонньої угоди про вільну торгівлю 1997 року, вже у 1999 році Ізраїль став провідним експортним ринком Туреччини на Близькому Сході. Ізраїль також розглядає велику покупку прісної води з Туреччини.

Потенційною є співпраця сфері енергетики. Відновлення переговорів щодо передачі газу є частиною угоди по примиренню. 13 жовтня 2016 року в Стамбулі відбулася зустріч міністра національної інфраструктури, енергетики та водних ресурсів Ізраїлю Юваль Штайніца, близького до Нетаньяху, і його турецького колеги Берат Албайрака для обговорення двостороннього газопроводу. Туреччина прагне диверсифікувати імпорт газу. Країна, володіючи деякими вітчизняними джерелами, залежна від Росії більше 50 відсотків своїх потреб. Ізраїль має значний потенціал в якості надійного джерела.

Для Ізраїлю, що шукає експортні ринки, включаючи трубопроводи в Європу, дешевше експортувати газ до Туреччини, ніж закласти трубопровід на Кіпр і Грецію, які також обговорюють енергетичну співпрацю з Ізраїлем. Навіть протягом шестирічної перерви у відносинах обсяг двосторонньої торгівлі фактично збільшився з 3,1 млрд. дол. в 2010 році до 5,8 млрд. дол. в 2014 році. Водночас, війна в Сирії підняла значення Ізраїлю як транзитного варіанту для торгівлі з Європи і Туреччини в Йорданію і Перську затоку. Якщо економічне співробітництво пов'язувало Ізраїль і Туреччину навіть в найгірші моменти дипломатичних відносин, то вони, ймовірно, будуть ще більш укріплені, коли дипломатичні відносини будуть повністю відновлені. [6]

Які ж перешкоди для процесу примирення між Ізраїлем і Туреччиною?

1. Непередбачуваність Реджепа Ердогана. До його обрання як лідера ісламської Партії справедливості та розвитку (ПСР) в 2003 році Ізраїль і Туреччина були близькими партнерами, як прозахідні американські союзники, що розділяють багато стратегічних проблем і прагнень. Особливо сильні були зв'язки між Ізраїлем і домінуючим військовим істеблішментом в Туреччині. Все це змінилося з приходом Реджепа Ердогана до влади. Його світогляд включає в себе сильні ісламістські, антизахідні і антисіоністські напрямки, і він живить великі амбіції, щоб відновити статус Туреччини як лідера ісламського світу. Це призвело до популістських антисіоністських та антисемітських висловлювань. Після невдалого перевороту проти нього в липні 2016 року Реджеп Ердоган очистив опозицію і консолідовану владу. Вплив військових різко скоротився.

Відомі його особисті зіткнення з ізраїльськими лідерами. Публічна незгода Ердогана з Шимоном Пересом на Всесвітньому економічному форумі 2009 року в Давосі після спалаху насильства між Ізраїлем і ХАМАСом в Газі ознаменувала значний спад у відносинах. Туреччина не висловила співчуття Ізраїлю після смерті Переса в вересні 2016 року. Після спроби державного перевороту в Туреччині, коли представник МЗС Ізраїлю Еммануель Нахшона сказав, що «Ізраїль поважає демократичний процес в Туреччині і сподівається на продовження процесу примирення між Туреччиною і Ізраїлем», Реджеп Ердоган, як повідомлялося, був роздратований, що Ізраїль не засудив його прямо. Ця напруженість не сприяє розвитку політичних відносин, які будуть перебувати під постійною загрозою погіршення [4].

Більш того, внутрішні проблеми Туреччини під керівництвом Реджепа Ердогана можуть також вплинути на його дипломатію. З часу спроби державного перевороту його адміністрація здійснила більш масштабне придушення проти внутрішніх противників, що було широко розкритиковане на Заході як ознака зростаючої нетерпимості, самодержавства і репресій. Влада Ердогана буде ще більш укріплена, якщо йому вдасться просувати конституційні реформи, перетворюючи Туреччину

на президентську республіку, дозволяючи Ердогану бути главою держави, главою уряду і главою правлячої партії, і потенційно дозволить йому залишитися при владі ще на два терміни до 2029 року. У січні 2017 року парламент Туреччини затвердив нову конституцію в 18 статей для створення виконавчого президентства, референдум по якій відбувся 16 квітня [7].

2. Фактор Дональда Трампа, в той час як попередній президент США Барак Обама зіграв особисту роль в спробі відновити відносини між двома важливими союзниками США, адміністрація Дональда Трампа може ускладнити відносини Ізраїлю з Туреччиною. У період холодної війни між Сполученими Штатами та Ізраїлем і Туреччиною існували трикутні стосунки, два ключових неарабських військових союзника США на периферії Близького Сходу. У США були значні стратегічні інтереси у відносинах з обома країнами, і глибокі інтереси в цих двох відносинах. США в даний час проводять операції проти ІДІЛ в Сирії і Іраку з авіабази Інджірлік в Туреччині, і Держдепартамент США прогнозує виділення приблизно 4 млрд. дол. на допомогу Туреччині в 2017 році [9].

Однак США стурбовані все більш авторитарною орієнтацією президента Туреччини, в той час як Реджеп Ердоган стурбований наданням США допомоги курдами в Сирії і невиконанням вимоги екстрадувати ісламського лідера Фетулу Гюлена, якого Реджеп Ердоган вважає відповідальним за спробу державного перевороту проти нього. Жодне з цих питань не було вирішене, коли держсекретар США Рекс Тіллерсон відвідав Туреччину 30 березня 2017 року, незважаючи на те, що він підкреслив важливість Туреччини як стратегічного союзника США. У той час як Трамп підкреслив свою прихильність знищення ІДІЛ, проти якої Туреччина бореться в Сирії, сильна напруга антиісламського популізму в адміністрації Трампа стане постійним потенційним джерелом непорозумінь. Тим часом Трамп намагався відрізнити себе від Обами з набагато більш теплим тоном по відношенню до нинішнього ізраїльського уряду. Така орієнтація і конкретні потенційні стратегії Трампа, такі як переміщення посольства США в Єрусалим, можуть стати додатковими джерелами напруженості між Ізраїлем і Туреччиною [5].

В останні роки інтерес американського єврейського істеблішменту до Туреччини зріс, і американські та ізраїльські єврейські групи здійснюють офіційні візити до Туреччини, де вони часто зустрічаються зі старшими посадовими особами. Однак сумнівно, що це найближчим часом призведе до значно більшої підтримки Туреччини в Конгресі, особливо у відношенні продажу зброї. Згодом відносини Туреччини з Ізраїлем, якщо вони виявляться міцними, швидше за все, створять позитивні асоціації для Туреччини в свідомості проамериканських конгресменів і офіційних осіб виконавчої влади.

3. ХАМАС, Газа і Єгипет. Палестинське питання є фактором, який скоріше за все посилить глибоку антипатію Реджепа Ердогана щодо Ізраїлю. Ердоган позиціонував Туреччину як ключового політичного і фінансового прихильника ХАМАС, дозволяючи ХАМАСу діяти на турецькій землі, вимагаючи припинити військово-морську блокаду сектора Газа в Ізраїлі, регулярно зустрічаючись з лідером ХАМАСу Халедом Машалем і прагнучи відігравати провідну роль в реабілітації сектора Газа. Угода дозволяє Туреччині відігравати важливу роль в секторі Газа, зокрема у вирішенні проблем, пов'язаних з кризами, з постачанням води та електрики. Нещодавно це було проілюстровано тим, що Туреччина обіцяє відправити паливо для пом'якшення гострої енергетичної кризи в Газі і відправки офіційних осіб через Ізраїль в Газу для надання допомоги [2].

Однак відновлення бойових дій між Ізраїлем і ХАМАСом перевірятиме стійкість угоди і нестабільну ситуацію в Газі. Так, у випадку військової ескалації в секторі Газа в 2008-2009 роки «Литий свинець» Ердоган голосно засудив Ізраїль, звинувативши його в «етнічних чистках» і назвавши Ізраїль «терористичною

державою» в 2012 році. У інтерв'ю ізраїльським ЗМІ 21 листопада 2016 році він відповів: «Я не згоден з тим, що зробив Гітлер, і я також не згоден з тим, що зробив Ізраїль в Газі», – це зауваження, яке викликало різку реакцію в Ізраїлі [8].

Однією з ключових особливостей угоди по примиренню між Ізраїлем і Туреччиною було прохання Ізраїлю про те, щоб Туреччина припинила діяльність ХАМАСу в Туреччині. Проте, Ізраїль вважає, що ХАМАС продовжує діяти там, і що спроби організувати тероризм на Західному березі спрямовані з Туреччини. Тим часом Ізраїль також чутливий до стурбованості єгипетського режиму, який в 2013 році порушив відносини з Туреччиною у відповідь на підтримку останнього для «Братів-мусульман». Єгипет виступає проти розширення прав і можливостей ХАМАСа. В кінцевому рахунку, хороші відносини з Єгиптом важливіші для Ізраїлю, ніж хороші відносини з Туреччиною [2].

Відновлення зв'язків має потенціал для створення позитивної осі співробітництва в стримуванні наслідків сирійського конфлікту, включаючи протидію загрозі з боку ІДІЛ і аналогічних груп, а також новий канал підтримки гуманітарних зусиль в секторі Газа. Крім того, це могло б підготувати ґрунт для майбутнього енергетичного співробітництва, яке в довгостроковій перспективі послужило б підставою для відносин між Ізраїлем і Туреччиною і могло б зробити ізраїльський газ доступним для європейських ринків. У той же час готовність Ердогана до примирення слід інтерпретувати як прагматичний крок, а не сигналізувати про більш глибоку зміну його світогляду.

Висновки. Таким чином, ізраїльсько-турецькі відносини на сучасному етапі можна охарактеризувати як «потепління». Між країнами відбулося відновлення дипломатичних зв'язків, пом'якшилася риторика офіційних заяв та висловлювань вищих посадових осіб обох держав, зблизилися зовнішньополітичні позиції щодо певних проблем в регіоні, активізується економічне співробітництво, особливо в енергетичній та транспортній сферах.

Важко спрогнозувати перспективи двосторонніх відносин. Однак, очевидно, що військові і економічні аспекти ізраїльсько-турецького співробітництва, ймовірно, залишаться динамічними. Жодна зі сторін не буде захищати іншу з питань, які ізолюють її від міжнародної спільноти. Ізраїль не буде захищати курдську політику Туреччини. З іншого боку, Туреччина не буде захищати політику поселень Ізраїлю або інші суперечливі аспекти ізраїльської політики щодо палестинців. Обидві сторони, як правило, не критикують одна одну з цих питань, або, коли вони це роблять, вони не отримують занадто широкого розголосу.

В окремих сферах ізраїльсько-турецькі відносини залишаються делікатними. Зокрема рівень відносин Ізраїль – Туреччина буде протестовано, якщо виникне новий раунд конфлікту між Ізраїлем і Палестиною. Ще одним джерелом глибокої невизначеності є швидка змінна і непередбачувана для регіону роль адміністрації Дональда Трампа в США (наприклад, за підтримка США курдських бійців у війні проти ІДІЛ). Відносини Ізраїлю і Туреччини є одними з ключових у регіоні і в їхньому динамічному розвитку зацікавлені обидві країни.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ:

1. Ізраїль і Туреччина відновили відносини після шестирічної кризи, – URL: https://dt.ua/WORLD/izrayil-i-turechchina-vidnovili-vidnosini-pislya-shestirichnoyi-krizi-212264_.html (Дата звернення 3.05.2017)
2. Каспарук В. Чи існують нові підходи до врегулювання палестино-ізраїльського конфлікту?, – URL: https://gazeta.dt.ua/international/chi-isnuyut-novi-pidhodi-dovregulyuvannya-palestino-izrayilskogo-konfliktu-_.html (Дата звернення 3.05.2017)
3. Кравченко В. Міст, який руйнують Анкара і Брюссель, – URL: https://gazeta.dt.ua/international/mist-yakiy-ruynuyut-ankara-i-bryussel-_.html (Дата звернення 3.05.2017)
4. Кравченко В. Ісламський султанат епохи Ердогана, – URL: https://gazeta.dt.ua/international/islamskiy-sultanat-epohi-erdogana-_.html (Дата звернення 3.05.2017)
5. Хара О. Дональд Трамп і нова «стара» стратегія на Близькому Сході, – URL: https://gazeta.dt.ua/international/donald-tramp-i-nova-stara-strategiya-na-blizkomu-shodi-243693_.html

html (Дата звернення 3.05.2017)

6. BICOM Briefing. Israel-Turkey reconciliation: a progress report, – URL: <http://www.bicom.org.uk/analysis/bicom-briefing-israel-turkey-relations/> (Accessed 3.05.2017)

7. Lindenstrauss Gallia. Turkey after the Referendum: The Ongoing Challenges, – URL: http://www.inss.org.il/publication/turkey-referendum-ongoing-challenges/?offset=0&posts=undefined&outher=undefined&from_date=undefined&to_date=undefined (Accessed 3.05.2017)

8. Nir Arad. Current Israel-Turkey relations as expressed by the media, – URL: <http://dayan.org/content/current-israel-turkey-relations-expressed-media> (Accessed 3.05.2017)

9. Turkey's president raises tensions with criticism of Israel, – URL: <https://www.theguardian.com/world/2017/may/09/turkeys-president-raises-tensions-with-criticism-of-israel> (Accessed 3.05.2017)

REFERENCES:

1. Izrail i Turechchyna vidnovyly vidnosyny pislia shestirichnoi kryzy [Israel and Turkey had resumed relations after six years of crisis], – URL: https://dt.ua/WORLD/izrayil-i-turechchina-vidnovili-vidnosini-pislya-shestirichnoyi-kryzi-212264_.html (Accessed 3.05.2017)

2. Kasparuk V. Chy isnuut novi pidkhody do vrehuliuvannia palestyno-izraillskoho konfliktu? [Are there new approaches to the settlement of the Palestinian-Israeli conflict?], – URL: https://gazeta.dt.ua/international/chi-isnuyut-novi-pidhodi-do-vregulyuvannya-palestino-izraillskoho-konfliktu-_.html (Accessed 3.05.2017)

3. Kravchenko V. Mist, yakyi ruynuiut Ankara i Briussel [The bridge, which destroy Ankara and Brussels] – URL: https://gazeta.dt.ua/international/mist-yakyi-ruynuyut-ankara-i-bryussel-_.html (Accessed 3.05.2017)

4. Kravchenko V. Islamskyi sultanat epokhy Erdohana [Islamic Sultanate is the era of Erdogan], – URL: https://gazeta.dt.ua/international/islamskiy-sultanat-epohi-erdogana-_.html (Accessed 3.05.2017)

5. Khara O. Donald Tramp i nova «stara» stratehiia na Blyzkomu Skhodi [Donald trump and new «old» strategy in the middle East], – URL: https://gazeta.dt.ua/international/donald-tramp-i-nova-stara-strategiya-na-blizkomu-shodi-243693_.html (Accessed 3.05.2017)

6. BICOM Briefing. Israel-Turkey reconciliation: a progress report, – URL: <http://www.bicom.org.uk/analysis/bicom-briefing-israel-turkey-relations/> (Accessed 3.05.2017)

7. Lindenstrauss Gallia. Turkey after the Referendum: The Ongoing Challenges, – URL: http://www.inss.org.il/publication/turkey-referendum-ongoing-challenges/?offset=0&posts=undefined&outher=undefined&from_date=undefined&to_date=undefined (Accessed 3.05.2017)

8. Nir Arad. Current Israel-Turkey relations as expressed by the media, – URL: <http://dayan.org/content/current-israel-turkey-relations-expressed-media> (Accessed 3.05.2017)

9. Turkey's president raises tensions with criticism of Israel, – URL: <https://www.theguardian.com/world/2017/may/09/turkeys-president-raises-tensions-with-criticism-of-israel> (Accessed 3.05.2017)

Негина В. Р., студентка кафедры международных отношений, Днепропетровский национальный университет им. Олеся Гончара (Днепро, Украина), E-mail: visnukdnu@i.ua

Микитчук Н. М., кандидат исторических наук, доцент кафедры международных отношений, Днепропетровский национальный университет им. Олеся Гончара (Днепро, Украина), E-mail: visnukdnu@i.ua

Особенности израильско-турецких отношений на современном этапе.

Аннотация. Раскрыты причины «потепления» израильско-турецких отношений в 2016–2017 годах; охарактеризованы отношения между странами на современном этапе; проанализировано влияние израильско-турецких отношений на региональную систему международных отношений; определены факторы, которые усиливают процесс примирения и препятствия для процесса примирения между Израилем и Турцией; очерчены перспективы отношений между странами.

Ключевые слова: Израиль, Турция, двусторонние отношения, факторы влияния, перспективы.

Nieghina V., student of the Department of international relations, Oles Gonchar Dnipropetrovsk national University (Dnipro, Ukraine), E-mail: visnukdnu@i.ua

Mykytchuk N., PhD in historical Sciences, associate professor of the Department of international relations, Oles Gonchar Dnipropetrovsk national University (Dnipro, Ukraine),

E-mail: visnukdnu@i.ua

Features of the Israeli-Turkish relations at the present stage.

Abstract. *The causes «warming» Israeli-Turkish relations in 2016-2017 years; characterized relations between the two countries at this stage; the influence of the Israeli-Turkish relations at the regional system; Factors that enhance the reconciliation process and the obstacles to reconciliation between Israel and Turkey; Prospects of relations between the countries.*

Proved that between the restoration of diplomatic relations, the rhetoric relented official statements and statements of senior officials of both countries closer foreign policy positions on certain issues in the region, active economic cooperation, especially in energy and transport sectors. It was determined that the relationship of Israel and Turkey are among the key in the region and the dynamic development in their interest both cranes. Argued that Israeli-Turkish relations at this stage can be described as «warming».

It is shown that restoring relations has the potential to create positive axis of cooperation in curbing effects of the Syrian conflict, including countering the threat posed by IDIL and similar groups as well as a new channel support humanitarian efforts in Gaza. In addition, it could pave the way for future energy cooperation, which in the long run would be a basis for relations between Israel and Turkey and Israel could make available gas for European markets.

Keywords: *Israel, Turkey, bilateral relations, factors of impact, prospects.*

УДК 323.2

Ніколайчук К. А.,

аспірантка кафедри політології

Дніпропетровського національного університету ім. О. Гончара
(Дніпро, Україна), E-mail: nikolaychuk.K@gmail.com**ЖІНОЧІ ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ У СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ**

Анотація. *Аналізуються особливості становлення та діяльності жіночих організацій в сучасній Україні. Процес їхньої появи наприкінці 1980-х рр. пов'язується із суспільно-політичними змінами в суспільстві. Автор визначає основні напрямки роботи жіночих об'єднань, їх чисельність та географію поширення, найвпливовіші організації у цьому секторі. Особлива увагу приділяється висвітленню формування та еволюції взаємовідносин українських жіночих організацій та влади.*

Ключові слова: *жіночі організації, громадянське суспільство, соціальні проблеми, політичні мережі, політичне представництво, патерналізм.*

Революція Гідності позитивно вплинула на суспільно-політичну і публічну активність в Україні. За останні три роки кількість громадських організацій збільшилась на третину. Станом на початок 2017 р. у країні зареєстровано понад 20 тис. різноманітних громадських організацій. Їх діяльність зміцнює демократичний режим, сприяє вирішенню гострих соціальних проблем та підвищенню ефективності державної політики. Одними із найбільш активних у громадському секторі є жіночі організації, які займаються широким колом соціальних проблем, а також представляють інтереси українського жіноцтва в політичній сфері. У зв'язку з цим актуальним є дослідження особливостей їх діяльності та впливу на політичні процеси.

Серед дослідників, які займаються цією проблематикою, можна виділити Андрусак І., Бінецьку О., Георгізову І., Карнаух А., Романишин Л., Смоляр Л. та ін. Так, зокрема українські дослідниці О. Бінецька та І. Георгізова висвітлюють розвиток жіночих організацій в незалежній Україні в контексті процесів державотворення. Л. Смоляр розглядає жіночий рух як стабілізуючий чинник демократичної трансформації. І. Карнаух і З. Левінська подають різні підходи до типології жіночих організацій. Л. Романишин аналізує особливості діяльності українських жіночих організацій, приділяючи особливу увагу їхнім міжнародним зв'язкам. І. Андрусак вивчає правозахисну діяльність жіночих організацій у контексті досягнення